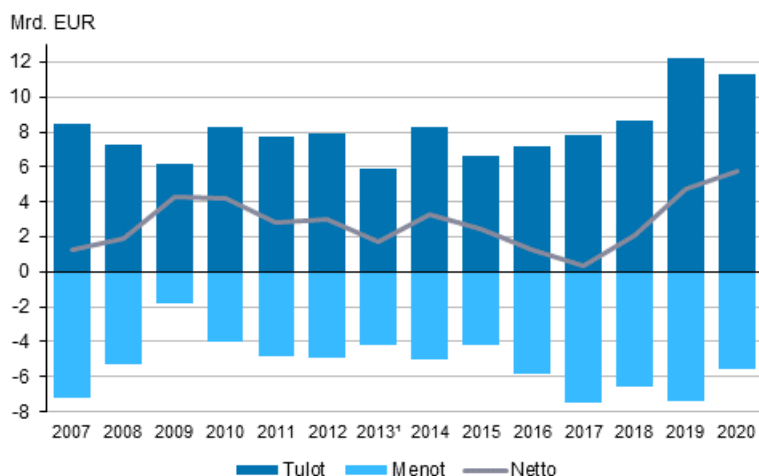

Ulkomaiset suorat sijoitukset 2020

Suorien sijoitusten nettotuotot ennätystasolla vuonna 2020

Vuoden 2020 aikana suorista sijoituksista ulkomaille kertyi tuottoja suomalaisille sijoittajille yhteensä 11,3 mrd. euroa. Ulkomaisille omistajille suorista sijoituksista Suomeen kertynyt tuotto oli 5,5 mrd. euroa. Nämä omaisuustulot kirjautuvat Suomen vaihtotaseen ensitulon erään ja niiden nettovaikutus Suomen vaihtotaseeseen oli ennätykselliset 5,8 mrd. euroa vuonna 2020.

Ulkomaisten suorien sijoitusten tuotot 2007–2020

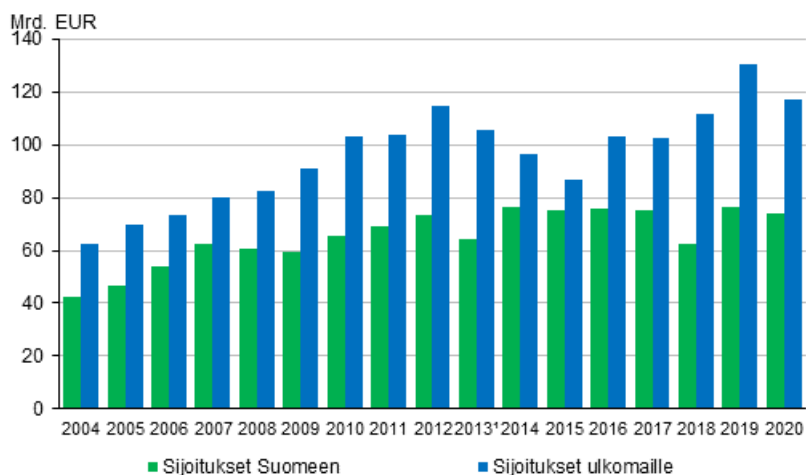

Tuotoista osinkoina ja korkoina maksettiin ulkomailta Suomeen 7,7 mrd. euroa, ja Suomesta ulkomaille 4,4 mrd. euroa. Uudelleen sijoitettujen voittojen osuus kokonaistuotosta oli Suomesta ulkomaille suuntautuvien sijoitusten kohdalla 3,6 mrd. euroa ja ulkomailta Suomeen 1,1 mrd. euroa.

Ulkomailta Suomeen tehtyjen suorien sijoitusten arvo laski vuoden 2020 aikana 76,4 mrd. eurosta 73,8 mrd. euroon. Rahoitustaloustoimina ulkomaiset sijoittajat vähensivät nettosijoituksiaan Suomeen 2,4 mrd. euron arvosta. Uudelleen sijoitettujen voittojen vaikutus sijoituskantaan oli puolestaan 1,1 mrd. euron verran positiivinen.

Suomesta ulkomaille tehtyjen suorien sijoitusten arvo laski 130,4 mrd. eurosta 117,1 mrd. euroon. Laskusta 18,4 mrd. euroa selittyy luokitus-, valuuttakurssi- ja hinnanmuutoksilla. Uudelleen sijoitetut voitot kasvattivat sijoituskantaa 3,6 mrd. euroa. Rahoitustaloustoimina sijoituksia ulkomaille tehtiin nettomääräisesti 1,5 mrd. euron arvosta.

Ulkomaisten suorien sijoitusten sijoituskannat 2004–2020

1) Luvut vuodesta 2013 alkaen eivät ole täysin vertailukelpoisia vuosien 2004–2012 lukujen kanssa johtuen kansainvälisen tilastointistandardin muutoksista.

Maaryhmittäin tarkasteltuna sijoitukset Suomeen tulivat pääosin EU:n alueelta, jonka yhteenlaskettu osuus sijoituskannasta vuoden 2020 lopussa oli 81 prosenttia. Euroalueen osuus Suomeen suuntautuvien suorien sijoitusten sijoituskannasta oli 47 prosenttia. Vastaavasti suorat sijoitukset Suomesta ulkomaille suuntautuivat enimmäkseen EU:n (79 %) ja euromaiden (46 %) alueille.

Tähän julkistukseen sisältyy katsaus, jossa tarkastellaan tarkemmin ulkomaisten suorien sijoitusten kehitystä vuonna 2020.

Sisällys

1. Ulkomaiset suorat sijoitukset vuonna 2020.....	4
1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus.....	4
1.2 Suorat sijoitukset maailmanlaajuisesti.....	4
1.3 Suorien sijoitusten virrat.....	5
1.4 Suorat sijoitukset ulkomailta Suomeen.....	7
1.5 Suorat sijoitukset Suomesta ulkomaille.....	9
1.6 Suorat sijoitukset maksutaseessa.....	10
1.7 Sijoitukset perimmäisen sijoittajan maan mukaan.....	12
1.8 Sijoitukset Suomesta ylimmän määräysvaltaisen omistajan mukaan.....	13

Taulukot

Taulukko 1. Suorat sijoitukset ulkomailta Suomeen, mrd. euroa.....	7
Taulukko 2. Suorat sijoitukset Suomesta ulkomaille, mrd. euroa.....	9

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Ulkomaiset suorat sijoitukset, kanta maittain, milj. euroa.....	14
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset suorat sijoitukset, virta maittain, milj. euroa.....	14
Liitetaulukko 3. Ulkomaiset suorat sijoitukset, tuotto maittain, milj. euroa.....	14

Kuviot

Kuvio 1. Maailmanlaajuiset suorien sijoitusten virrat 2004–2020.....	5
Kuvio 2. Suorien sijoitusten nettovirrat 2006–2020.....	7
Kuvio 3. Suorat sijoitukset Suomeen välittömän sijoittajan maan mukaan, sijoituskanta 31.12.....	8
Kuvio 4. Suorat sijoitukset Suomeen toimialoittain, sijoituskanta 31.12.....	8
Kuvio 5. Suorat sijoitukset Suomesta ulkomaille välittömän kohdemaan mukaan, sijoituskanta 31.12., mrd. euroa.....	10
Kuvio 6. Ulkomaiset suorat sijoitukset 2004–2020.....	11
Kuvio 7. Ulkomaisten suorien sijoitusten tuotot 2007–2020.....	11
Kuvio 8. Ulkomaiset suorat sijoitukset Suomeen välittömän ja perimmäisen sijoittajan mukaan, sijoituskanta 31.12.....	12
Kuvio 9. Suorat sijoitukset Suomeen suurimpien perimmäisten ja välittömien sijoittajien välillä, sijoituskanta 31.12.....	13
Laatuseloste: Ulkomaiset suorat sijoitukset.....	15

1. Ulkomaiset suorat sijoitukset vuonna 2020

Vuonna 2020 suorien sijoitusten loppukannat sekä Suomesta ulkomaille että ulkomailta Suomeen pienenevät edellisvuodesta. Suomeen suuntautuvien ulkomaisten suorien sijoitusten arvo vuoden 2020 lopussa oli yhteensä 73,8 mrd. euroa, kun vuotta aiemmin vastaava luku oli 76,4 mrd. euroa.

Suomesta ulkomaille suuntautuvien sijoitusten arvo vuoden lopussa oli yhteensä 117,1 mrd. euroa. Pudotusta edellisvuoden 130,4 mrd. eurosta selittävät suurelta osin reaalityaloudesta riippumattomat luokitusmuutokset ja hinnanmuutokset, joten sijoituskannan alenemisesta ei kannata vetää johtopäätöstä, että vuosi 2020 olisi ollut erityisen huono suomalaisten suorien sijoittajien näkökulmasta. Päinvastoin – tuottoja suorista sijoituksista kirjautui nettomääräisesti Suomeen ennätykselliset 5,8 mrd. euroa.

Katsauksen aluksi kerrataan tilaston tietosisältö ja käyttötarkoitus. Sen jälkeen käydään läpi suorien sijoitusten kehitystä maailmanlaajuisesti monin tavoin poikkeuksellisen vuoden 2020 aikana. Luvussa 1.3 avataan tarkemmin syksyllä 2020 muuttunutta tietokantataulukoiden esitystapaa, ja esitetään virtojen vaikutus suorien sijoitusten nettovarallisuusasemaan. Seuraavaksi tarkastellaan suuntaperiaatteen mukaisesti sekä suoria sijoituksia ulkomailta Suomeen että Suomesta ulkomaille. Luku 1.6. kuvaa suorien sijoitusten merkitystä maksutaseelle. Lopuksi esitetään suorien sijoitusten tilastointia perimmäisen sijoittajamaan mukaisesti.

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Ulkomaisten suorien sijoitusten tilasto kuvaa lähinnä monikansallisten konsernien kotimaisten ja ulkomaisten yksiköiden välisiä rahoitustaloustoimia, niistä syntyviä saamia ja velkoja sekä kansainvälisiä yrityskauppoja. Katsauksessa käytettyjen käsitteiden määritelmiä löytyy tilaston kotisivulta: <https://tilastokeskus.fi/til/ssij/kas.html>. Rahoitussaamien ja -velkojen nettouttamista suuntaperiaatteen mukaan on kuvattu tarkemmin vuoden 2018 katsauksessa.

Ulkomaiset suorat sijoitukset -tilasto ei monissakaan tapauksissa kuvaa ulkomaisten tekemiä reaali-investointeja Suomeen. Jos esimerkiksi ulkomaisessa määräysvallassa oleva kotimainen yritys tekee tehtaan laajennusinvestoinnin Suomessa eikä saa tähän rahoitusta suoraan ulkomaiselta sijoittajalta, laajennusinvestoinnin arvosta ei kohdistu mitään suorien sijoitusten tilastoon. Ulkomaiset suorat sijoitukset tulkitaan usein liian suoraviivaisesti reaali-investointeina, mitä ne eivät ETLA:n tutkimuksen mukaan useinkaan ole (ETLA 2014: Topias Leino ja Jyrki Ali-Yrkkö: How Does Foreign Direct Investment Measure Real Investment By Foreign Owned Companies).

Leinon ja Ali-Yrkkön mukaan läpivirtasijoitukset ja yritysten omistusmuutokset eivät useinkaan johda reaali-investointeihin sijoituksen kohdemaassa. Lisäksi jos maassa jo toimivat ulkomaiset yritykset käyttävät investointiensa rahoitukseen kotimaisia rahoituskanavia, tämä ei näy ulkomaisena suorana sijoituksena. Haasteita ulkomaisten suorien sijoitusten tietojen tulkintaan luo myös yritystoiminnan voimakas keskittyneisyys: suuri määrä pieniä kasvuyrityksiin tehtyjä sijoituksia peittyy monikansallisen yrityksen normaaleihin konsernin sisäisiin rahoitusjärjestelyihin.

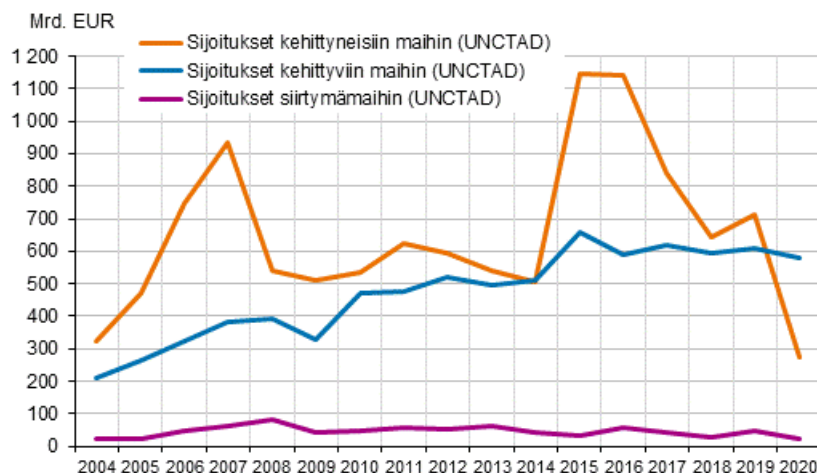
Katsauksessa käytettävät toimialat kuvaavat Euroopan yhteisön tilastollisesta toimialaluokituksesta (NACE) johdettua Suomen kansallista versiota (TOL), eikä esimerkiksi toimialaluokka ”teknologiateollisuus” kuvaa välttämättä kaikkia Teknologiateollisuus ry:hyn kuuluvia yrityksiä, vaan toimialaluokkia C24-26, 28. Toimialojen luvuista puhuttaessa on ilmoitettu aina tarkka toimialaluokka, ja samat luvut löytyvät tietokantataulukoista.

1.2 Suorat sijoitukset maailmanlaajuisesti

YK:n kaupp- ja kehitysjärjestön julkaiseman investointiraportin (UNCTAD: World Investment Report 2021) mukaan vuonna 2020 maailman ulkomaisten suorien sijoitusten virrat supistuivat voimakkaasti koronaviruspandemian johdosta. Yhdysvaltain dollareissa mitattuna virrat supistuivat 35 prosenttia ja laskivat vuoden 2005 tasolle. Euromääräisesti mitattuna virrat supistuivat 36 prosenttia. Pääomaa virtasi edellisvuotta vähemmän niin kehittyneisiin, kehittyviin kuin siirtymätalouksiinkin. Erityisesti supistuivat kehittyneisiin talouksiin kohdistuneet sijoitusvirrat, jotka laskivat euromääräisesti mitattuna 59 prosenttia.

Koronaviruspandemian vaikutukset globaaleihin ulkomaisiin suoriin sijoituksiin keskittyivät vuoden 2020 ensimmäiselle vuosipuoliskolle. Toisen vuosipuoliskon aikana ulkomaiset suorat sijoitukset kansainvälisten yrityskauppojen sekä projektien rahoitussopimuksien osalta elpyivät. Pandemian negatiiviset vaikutukset uutta toimintaa luoviin investointeihin, jotka ovat erityisen tärkeitä kehittyville talouksille, jatkuivat myös vuoden 2020 toiselle vuosipuoliskolle sekä vuoden 2021 ensimmäiselle vuosineljännekselle.

Kuvio 1. Maailmanlaajuiset suorien sijoitusten virrat 2004–2020

Yhteenlaskettuna ulkomaisia suoria sijoituksia tehtiin vuonna 2020 maailmanlaajuisesti 875 mrd. euroa, josta 580 mrd. euroa suuntautui kehittyviin talouksiin, 273 mrd. euroa kehittyneisiin talouksiin ja 21 mrd. euroa siirtymätalouksiin. Kehittyvien talouksien osuus maailman suorien sijoitusten virroista oli noin kaksi kolmasosaa, kun vielä vuotta aiemmin vastaava osuus oli noin puolet. Maittain tarkasteltuna Yhdysvallat oli suurin ulkomaisten suorien sijoitusten kohdemaana ennen Kiinaa ja Hong Kongia. Sijoittajamaista suurimpia olivat Kiina, Luxemburg ja Japani.

Eurooppaan suuntautuneet ulkomaiset suorat sijoitukset supistuivat 80 prosenttia edellisvuodesta. Sijoitusvirtojen supistuminen selittyy osin läpivirtasijoitusten suurilla heilahteluilla. Sijoitusvirrat supistuivat huomattavasti useimpiin suuriin Euroopan talouksiin kuten Alankomaihin, Irlantiin, Kyprokselle sekä Isoon-Britanniaan. Sijoitukset Luxemburgiin, Sveitsiin, Ruotsiin ja Belgiaan puolestaan kasvoivat.

YK:n kaupp- ja kehitysjärjestön investointiraportti (2021) ennustaa ulkomaisten suorien sijoitusten globaalien virtojen tasaantuvan ja kasvavan noin 10–15 prosenttia vuonna 2021. Vuonna 2022 sijoitusvirtojen kasvun ennustetaan jatkuvan ja parhaimmillaan nousevan pandemiaa edeltäneelle tasolle. Ennusteen korostetaan sisältävän suurta epävarmuutta. Kasvuennusteen toteutumiseen vaikuttavat muun muassa talouden toipuminen, muutokset pandemiatilanteessa, talouden elvytyspakettien mahdolliset vaikutukset suoriin sijoituksiin sekä poliittiset paineet.

1.3 Suorien sijoitusten virrat

Suorien sijoitusten virtoja on perinteisesti tarkasteltu niputtaen yhteen rahoitustaloustoimet (T2) ja uudelleen sijoitetut voitot (T1). Syksyllä 2020 vuoden 2019 suorien sijoitusten tietojen julkaisun yhteydessä päivitimme tietokantataulukot siten, että uudelleen sijoitetut voitot sekä omistajille maksetut osingot ja korot (NT) yhdistettiin sijoitusten tuotto -muuttujaksi, ja virtamuuttuja (”Rahoitustaloustoimet pl. uudelleen sijoitetut voitot”) sisältää vain rahoitustaloustoimet (T2).

Pitääkö uudelleen sijoitettuja voittoja osana virtoja vai tuottoja, riippuu näkökulmasta. Laskennan lähteaineistona ovat suorien sijoitusten kohteiden tulokset. Siis suomalaisomisteisten ulkomailla sijaitsevien tytä-/osakkuusyhtiöiden ja sivuliikkeiden tulokset sekä ulkomaalaisomisteisten suomalaisyhtiöiden tulokset. Sijoittaja voi kotiuttaa osan tuloksesta osinkoina ja korkoina ja jättää osan tuloksesta kohteen omaan pääomaan ns. uudelleen sijoitettuna voittona. Tuottonäkökulmaa puoltaa se, että kohteen taseeseen jätetty osuus voitosta on ihan yhtä lailla sijoittajalle kuuluvaa tuottoa kuin ulos maksetut osingot ja korot.

Lisäksi kyseessä ei ole ulkoa tuleva virta vaan sijoituskohteen kotimaassa tehty tuotto, jonka ulkomainen sijoittaja on päättänyt jättää kotiuttamatta. Rahoitustaloustoimina kirjautuvat virrat sen sijaan perustuvat usein johonkin aktiiviseen päätökseen: sijoittaja voi lisätä maahan pääomaa esimerkiksi rahoittaakseen yrityskaupan tai tuotantolaitoksen laajentamisen.

Jos taas tarkastelee sijoituskannan arvossa vuoden aikana tapahtuneita muutoksia, uudelleen sijoitettuja voittoja voi hyvin pitää virtana: Tietyn vuoden loppukanta LE_t on yhtä kuin edellisen vuoden loppukanta LE_{t-1} plus vuoden t aikana tapahtuneet virrat ja muut muutokset K .

$$LE_t = LE_{t-1} + (T1_t + T2_t) + K_t$$

Sijoituskantojen muutokset esitetään yllä olevan yhtälön mukaisesti tämän katsauksen taulukoissa 1 ja 2, koska niissä mielenkiinto kohdistuu juuri kantojen muutosten syihin.

Syyskuusta 2020 alkaen julkaistut tietokantataulukot puolestaan perustuvat yhtälöön:

$$LE_t = LE_{t-1} + (NT_t + T1_t) + T2_t + K_t - NT_t$$

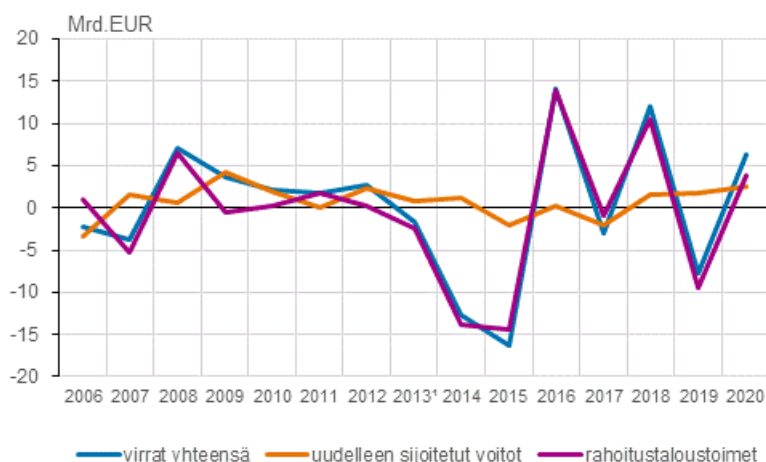
Loppukanta on siis edellisen vuoden loppukanta + sijoitusten tuotto + rahoitustaloustoimet + muut muutokset - ulkomaille maksetut osingot ja korot. Koska NT_t :tä ei julkaista taulukoissa itsenäisesti vaan vain osana sijoitusten tuottoa, tietokantataulukoissa julkaistut kannat ja muutokset eivät summaudu tasan eri vuosien välillä. Jotta tiedot menisivät tasan, loppukannasta täytyy vähentää edellisen yhtälön mukaisesti NT_t , joka on laskettavissa taulukon tiedoista seuraavasti:

$$NT_t = LE_{t-1} + (NT_t + T1_t) + T2_t + K_t - LE_t$$

Esimerkiksi Suomesta ulkomaille maksetut suorien sijoitusten osingot ja korot vuonna 2020 olivat yhteensä $76394 + 5535 + (-2362) + (-1388) - 73758 = 4421$ miljoonaa euroa. Koska sijoitusten tuotto on määritelmän mukaan $NT + T1$, uudelleen sijoitettujen voittojen määrä on $5535 - 4421 = 1114$ miljoonaa euroa. Aiemmin julkaistujen taulukoiden mukainen virtakomponentti $T1 + T2$ on siis tässä tapauksessa $1114 + (-2362) = -1248$ miljoonaa euroa. Vastaavalla tavalla voi laskea osingot ja korot sekä aiemman tyylin mukaisesti kuvatut virrat millä tahansa taulukon muuttujavälillä.

Kuviossa 2 esitetään virrat jaettuna uudelleen sijoitettuihin voittoihin ja rahoitustaloustoimiin vuosina 2006–2020. Sijoitukset ulkomailta Suomeen ja Suomesta ulkomaille on nettoutettu siten, että positiiviset arvot kuvaavat Suomen nettovarallisuusaseman vahvistumista, eli tilannetta, jossa Suomesta ulkomaille suuntautuvien sijoitusten kannan arvo kasvaa enemmän kuin Suomeen suuntautuvien sijoitusten. Esimerkiksi vuonna 2020 virtojen nettosumma on 6,4 mrd. euroa, eli Suomesta virtasi ulkomaille rahoitustaloustoimina (3,9) ja uudelleen sijoitettuna voittoina (2,5) nettona sen verran enemmän pääomaa kuin ulkomailta Suomeen. Kuvioista on luettavissa myös rahoitustaloustoimien suuri merkitys virtojen kokonaistasoon: siinä missä uudelleen sijoitetut voitot pysyvät vuodesta toiseen melko vakaina, rahoitustaloustoimissa on erittäin suurta vaihtelua vuosien välillä. Vuoden 2020 virtoja ulkomailta Suomeen ja Suomesta ulkomaille käsitellään tarkemmin luvuissa 1.4 ja 1.5.

Kuvio 2. Suorien sijoitusten nettovirrat 2006–2020

¹⁾ Luvut vuodesta 2013 alkaen eivät ole täysin vertailukelpoisia vuosien 2006–2012 lukujen kanssa kansainvälisen tilastointistandardin muutoksista johtuen.

1.4 Suorat sijoitukset ulkomailta Suomeen

Suomeen tehtyjen suorien sijoitusten kannan arvo laski 2,6 mrd. euroa 76,4:stä 73,8:aan mrd. euroon vuoden 2020 aikana. Rahoitustaloustoimintoina ulkomaiset sijoittajat vähensivät sijoituksiaan Suomeen nettomääräisesti 2,4 mrd. euron arvosta. Uudelleen sijoitettuina voittoina Suomeen jäi 1,1 mrd. euroa. Valuuttakurssi- ja muiden arvostuserien muutosten vaikutus sijoituskannan arvoon oli yhteensä -1,4 mrd. euroa. Muiden arvostuserien sisältöä esitellään tarkemmin luvussa 1.5.

Vuonna 2020 sijoituksia virtasi oman pääoman ehtoihin eriin rahoitustaloustoimintoina 0,3 mrd. euroa. Vieraan pääoman kohdalla (-2,6) negatiivinen etumerkki on tulkittavissa siten, että ulkomaalaisten sijoittajien suomalaisille tytäryhtiöilleen antaman lainan nettomäärä väheni.

On hyvä huomata, että vieraan pääoman kohdalla velkoja ja saamisia voi olla yhtä lailla tytäryhtiöltä emoyhtiölle kuin toisinpäin. Nyt muutos johtui yhtäältä siitä, että suomalaisyritysten ulkomaalaisilta omistajiltaan ottaman velan määrä väheni ja toisaalta siitä, että suomalaisyritysten saamiset ulkomaisilta sijoittajiltaan kasvoivat. Kumpikin muutos vaikutti nettolukuun saman suuntaisesti.

Taulukko 1. Suorat sijoitukset ulkomailta Suomeen, mrd. euroa.

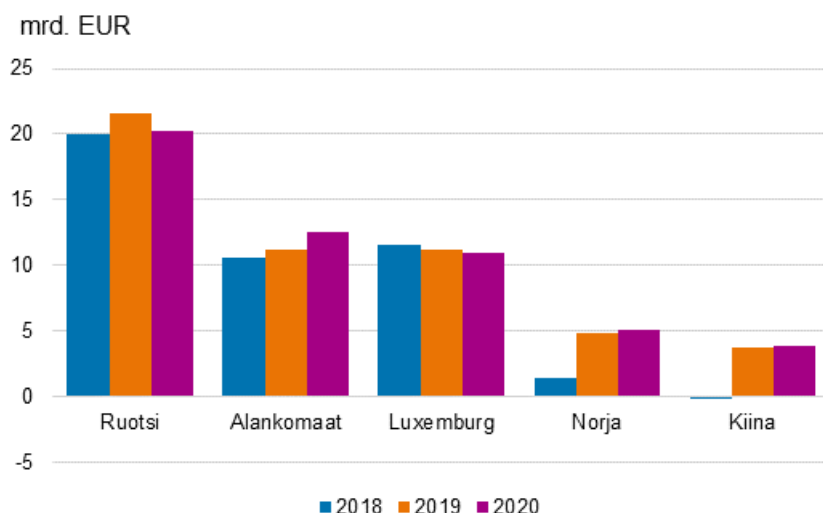
	Yhteensä	Oma pääoma	Vieras pääoma
Sijoituskanta 31.12.2019	76,4	62,2	14,2
Rahoitustaloustoimimet pl. uudelleen sijoitetut voitot	-2,4	0,3	-2,6
Uudelleen sijoitetut voitot	1,1	1,1	0,0
Valuuttakurssimuutokset	0,1	0,0	0,1
Muiden arvostuserien muutokset	-1,5	-1,0	-0,5
Sijoituskanta 31.12.2020	73,8	62,6	11,2

Toimialoittain tarkasteltuna rahoitustaloustoimista kertyneestä 2,4 mrd. euron negatiivisesta virrasta teollisuuden alojen (toimialaluokka C) virroista aiheutui nettomääräisesti -1,5 mrd. euroa. Tästä kemianteollisuuden (C19-22) osuus oli -0,5 mrd. euroa. Teknologiateollisuudessa (C24-26, 28) pudotusta tuli 0,3 mrd. euroa. Muiden alojen merkittävistä muutoksista voidaan nostaa informaatio- ja viestintäalan (J) sijoitusten väheneminen 0,7 mrd. euron arvosta ja rahoitus- ja vakuutusalan (K) 0,3 mrd. euron kasvu.

Maittain tarkasteltuna Suomeen on tehty suoria sijoituksia erityisesti Ruotsista (27 % sijoituskannasta), Alankomaista (17 %), Luxemburgista (15 %), Norjasta (7 %) ja Kiinasta (5 %). Maaryhmittäin tarkasteltuna sijoitukset Suomeen tulevat pääosin EU:n alueelta, jonka yhteenlaskettu osuus sijoituskannasta vuonna 2020 oli 81 prosenttia. Euro maiden osuus sijoituskannasta oli 47 prosenttia. Tässä esitetyt osuudet on laskettu välittömän sijoittajan kotimaan mukaan. Todellisuudessa sijoituksia hallinnoidaan usein ulkomaisen

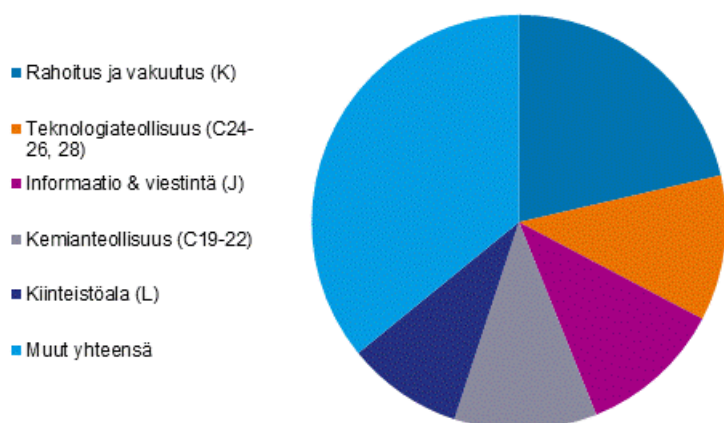
tytär-yhtiön kautta, jolloin perimmäinen valtaa käyttävä sijoittaja sijaitsee jossakin toisessa maassa. Näitä perimmäisen sijoittajan kotimaan mukaan laskettuja lukuja on tarkasteltu tarkemmin tämän katsauksen luvussa 1.7.

Kuvio 3. Suorat sijoitukset Suomeen välittömän sijoittajan maan mukaan, sijoituskanta 31.12.

Toimialoittain tarkasteltuna Suomeen suuntautuvat ulkomaiset suorat sijoitukset kohdistuvat rahoitus- ja vakuutusalan yrityksiin (21 %), informaatio- ja viestintäalan yrityksiin (11 %) ja kiinteistöalan (L) yrityksiin (9 %). Teollisuudessa eniten sijoituksia on tehty teknologiateollisuuden (11 %) ja kemianteollisuuden yrityksiin (11 %). Sijoituksen toimiala määräytyy kotimaisen yksikön toimialan mukaan. Tällöin esimerkiksi rahoitusalan osuutta kasvattavat järjestelyt, joissa esimerkiksi suomalaista teollisuusyritystä hallinnoidaan ulkomailta käsin tätä tarkoitusta varten Suomeen perustetun rahoitusalan luokiteltavan holding-yhtiön kautta.

Kuvio 4. Suorat sijoitukset Suomeen toimialoittain, sijoituskanta 31.12.

Vuonna 2020 Suomeen suuntautuneista sijoituksista ulkomaisille sijoittajille kertyi tuottoja yhteensä 5,5 mrd. euroa. Tuottoihin kirjattiin 4,0 mrd. euroa osinkoja ja 0,4 mrd. euroa korkoja. Lisäksi uudelleen sijoitettuja voittoja kirjattiin 1,1 mrd. euroa. Vuoteen 2019 verrattuna kaikki tuottoerät olivat nyt alemmalla tasolla: osinkoja maksettiin 0,8 mrd. ja korkoja 0,1 mrd. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 aikana. Uudelleen sijoitettuja voittoja kertyi 1,0 mrd. euroa vähemmän.

Kokonaistason lisäksi ulkomaisille sijoittajille kertyneet tuotot laskivat edellisvuodesta myös suhteutettuna sijoituskannan arvoon. Vuonna 2020 tuotto oli 7,5 prosenttia, kun edellisvuoden tuotto prosentti oli 9,7. Maittain tarkasteltuna suorista sijoituksista Suomeen eniten tuottoja kertyi Ruotsille (2,2 mrd. euroa), Alankomaille (1,3) ja Luxemburgille (0,6).

1.5 Suorat sijoitukset Suomesta ulkomaille

Suomesta ulkomaille suuntautuvien suorien sijoitusten loppukanta pieneni vuodessa 13,3 mrd. euroa 130,4 mrd. eurosta 117,1 mrd. euroon. Pudotus selittyy ennen kaikkea muiden arvostuserien muutoksilla. Näihin luetaan muut kuin valuuttakursseista johtuvat hinnanmuutokset ja luokitusmuutokset. Luokitusmuutoksilla tarkoitetaan saamis- tai velkakannan arvonmuutosta, joka ei johdu Suomen ja ulkomaiden välisistä rahoitustaloustoimista. Luokitusmuutoksiin luetaan esimerkiksi monikansallisten konsernien sisäisistä pääoman uudelleenjärjestelyistä johtuvat muutokset sekä yrityksen pääkonttorin kotimaan muutoksesta johtuvat saamis- tai velkakannan arvonmuutokset.

Tilaston tärkeimpinä lähdeaineistoina toimivista ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen kyselyistä ei saada tietoa kaikista sijoitusten arvonn muutoksiin vaikuttavista tekijöistä. Kyselyjen viitekehysessä sijoitusten loppukanta tietyn vuoden lopussa on edellisen vuoden loppukanta ± rahoitustaloustoimet ± osingot ja korot ± uudelleen sijoitetut voitot. Lisäksi tietoja rikastetaan valuuttakurssimuutoksilla ja listattujen yhtiöiden kohdalla markkina-arvolla. Täydellisessä maailmassa yhtälö toimii, mutta käytännössä sijoituskantoihin vaikuttavat usein myös muut tekijät. Tällaiset kyselyjen tiedoilla selittymättömät erot tilastoidaan muiden arvostuserien muutoksiin. Suuret muutokset raportoiduissa sijoituskannoissa pyritään aina validoimaan keskustelemalla tiedonantajan kanssa.

Muita muutoksia lukuun ottamatta kaikki muut sijoituskannan arvoon vaikuttavat erät olivat plussalla. Rahoitustaloustoimien nettomääräinen virta Suomesta ulkomaille oli vuoden 2020 aikana 1,5 mrd. euroa, josta vieraan pääoman osuuden taustalla oli selvästi enemmän velkojen väheneminen (-1,6 mrd. euroa) kuin saamisten kasvu 0,1 mrd. euroa. Uudelleen sijoitetut voitot kasvattivat sijoituskantaa 3,6 mrd. euron arvosta, ja valuuttakurssien muutoksista kirjautui 0,5 mrd. euron positiivinen vaikutus.

Taulukko 2. Suorat sijoitukset Suomesta ulkomaille, mrd. euroa

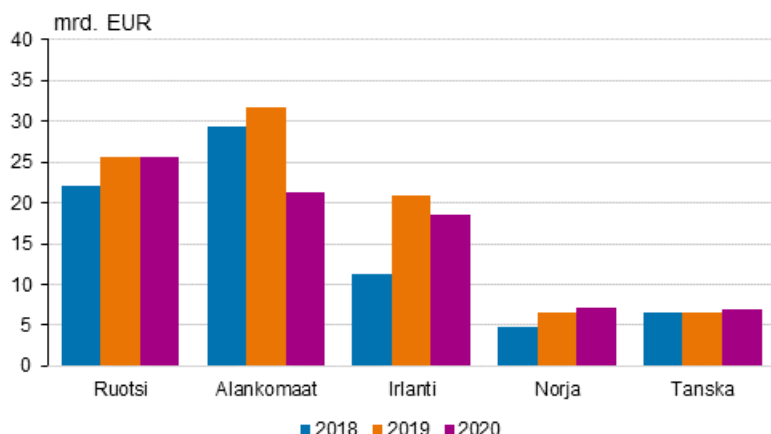
	Yhteensä	Oma pääoma	Vieras pääoma
Sijoituskanta 31.12.2019	130,4	132,0	-1,6
Rahoitustaloustoimet pl. uudelleen sijoitetut voitot	1,5	-0,2	1,7
Uudelleen sijoitetut voitot	3,6	3,6	0,0
Valuuttakurssimuutokset	0,5	1,0	-0,5
Muiden arvostuserien muutokset	-19,0	-18,9	-0,1
Sijoituskanta 31.12.2020	117,1	117,5	-0,4

Nettomääräisesti oman pääoman sijoitukset vähenivät rahoitustaloustoimien seurauksena 0,2 mrd. euroa, mutta näennäisesti pieneen lukuun kätkeytyy kiinnostavia virtoja toimialoittain tarkasteltuna: Rahoitus- ja vakuutusalan (toimialaluokka K) sijoitukset kasvoivat vuodessa 1,8 mrd. euroa, kun taas teollisuuden (C) nettosijoitukset pienenivät 1,6 mrd. euroa. Teollisuudessakin oli alojen sisällä suurta vaihtelua. Esimerkiksi teknologiateollisuuden (C24-26, 28) sijoituskanta pieneni 2,9 mrd. euroa, mutta kemianteollisuuden (C19-22) sijoitusten arvo nousi 0,5 mrd. euroa. Tukku- ja vähittäiskaupan aloille (G) virtasi 0,3 mrd. euroa.

Uudelleen sijoitetut voitot kasvattivat erityisesti rahoitus- ja vakuutusalan (1,5 mrd. euroa), teknologiateollisuuden (1,0) ja kemianteollisuuden (0,9) sijoituskantoja.

Maittain tarkasteluna suorat sijoitukset Suomesta suuntautuvat erityisesti Ruotsiin (22 % sijoituskannasta), Alankomaihin (18 %), Irlantiin (16 %), Norjaan (6 %) ja Tanskaan (6 %). Maaryhmittäin tarkasteltuna sijoitukset suuntautuvat pääosin EU:n alueelle, jonka yhteenlaskettu osuus sijoituskannasta vuoden 2020 lopussa oli 79 prosenttia. Euroalueelle kuuluvien maiden osuus ulkomaille suuntautuvien suorien sijoitusten sijoituskannasta oli 46 prosenttia.

Kuvio 5. Suorat sijoitukset Suomesta ulkomaille välittömän kohdemaan mukaan, sijoituskanta 31.12., mrd. euroa

Yllä lasketut osuudet on laskettu välittömän sijoituskohteen maan mukaan. Suomesta ulkomaille suuntautuvista sijoituksista ei ole käytössä perimmäisen sijoituskohteen maan mukaisia tietoja, jolloin tarkempaa erittelyä lopullisesta sijoituskohteesta ei ole mahdollista esittää. Kuitenkin suuri osa ulkomaille suuntautuvista sijoituksista liittyy globaalin yrityksen tai sen osan hallintaan ja itse tuotannollinen toiminta sijoittuu johonkin toiseen kohdemaahan.

Suomesta ulkomaille suuntautuvien suorien sijoitusten toimiala määräytyy suomalaisen sijoittajan toimialan mukaan. Toimialoittain tarkasteltuna Suomesta ulkomaille suuntautuvia suoria sijoituksia pitävät hallussaan erityisesti rahoitus- ja vakuutusalan (25 % kaikkien toimialojen sijoituskannasta), teknologiateollisuuden (22 %) ja metsäteollisuuden (C16-18) (12 %) yritykset.

Vuonna 2020 ulkomaille suuntautuneista suorista sijoituksista kertyi suomalaisille sijoittajille tuottoja yhteensä 11,3 mrd. euroa. Tuotoista 7,3 mrd. euroa oli osinkoja, 0,4 mrd. euroa korkoja ja 3,6 mrd. euroa uudelleen sijoitettuja voittoja. Suomeen maksettujen osinkojen määrä laski vuoden takaisesta 0,8 mrd. euroa, ja uudelleen sijoitettuja voittoja kertyi 0,2 mrd. euroa edellisvuotta vähemmän. Korkotuotto oli vuoden 2019 tasolla.

Sijoitusten kannan arvoon suhteutettuna suomalaisten sijoittajien saamat tuotot pysyivät lähes ennallaan, kun tuottoprosentti nousi 9,6:een vuoden 2019 9,4:stä. Maittain tarkasteltuna Suomelle kertyi tuottoja euromääräisesti eniten Ruotsista (4,0 mrd. euroa), Alankomaista (1,9) ja Singaporesta (0,8).

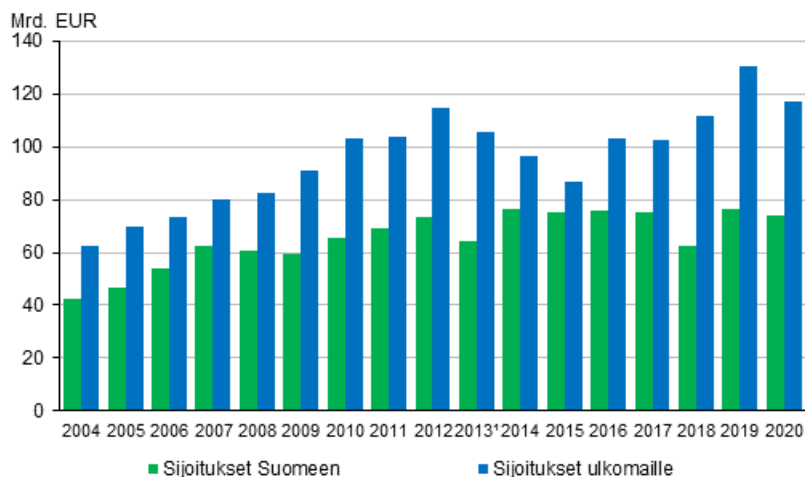
1.6 Suorat sijoitukset maksutaseessa

Tässä katsauksessa esitetyt suuntaperiaatteen mukaiset ulkomaisten suorien sijoitusten luvut eroavat Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilaston bruttoluvuista. Maksutaseen eroavaa tilastointitapaa on tarkasteltu tarkemmin tilastovuoden 2013 katsauksen luvussa 2.2.

Suomeen suuntautuneiden ulkomaisten suorien sijoitusten kannan arvo vuoden 2020 lopussa oli 73,8 mrd. euroa, ja vastaavien Suomesta ulkomaille suuntautuvien sijoitusten kannan arvo 117,1 mrd. euroa. Vuonna 2020 sekä ulkomailta Suomeen että Suomesta ulkomaille suuntautuneiden sijoitusten kannan arvo laski. Suorien sijoitusten nettovarallisuusasema heikkeni, kun Suomesta ulkomaille suuntautuvien sijoitusten kannan arvo laski enemmän kuin Suomeen suuntautuvien sijoitusten. Suoriin sijoituksiin liittyvä nettosaaminen putosi 43,3 mrd. euroon edellisen vuoden 54,0 mrd. eurosta. Kuten edellä on jo mainittu, nettovarallisuusaseman heikkenemiseen vaikutti ennen kaikkea muiden arvostuserien muutokset. Kirjattujen sijoitusvirtojen (T1 + T2) nettovaikutus sen sijaan oli 6,4 mrd. euroa.

Erityisesti suorat sijoitukset parantavat yrityssektorin ulkomaista nettovarallisuusasemaa. Suoriin sijoituksiin liittyvä nettovarallisuusasema on sama myös Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastossa, vaikka maksutaseen bruttoluvut eroavat tässä esitetyistä suuntaperiaatteen mukaisista luvuista.

Kuvio 6. Ulkomaiset suorat sijoitukset 2004–2020

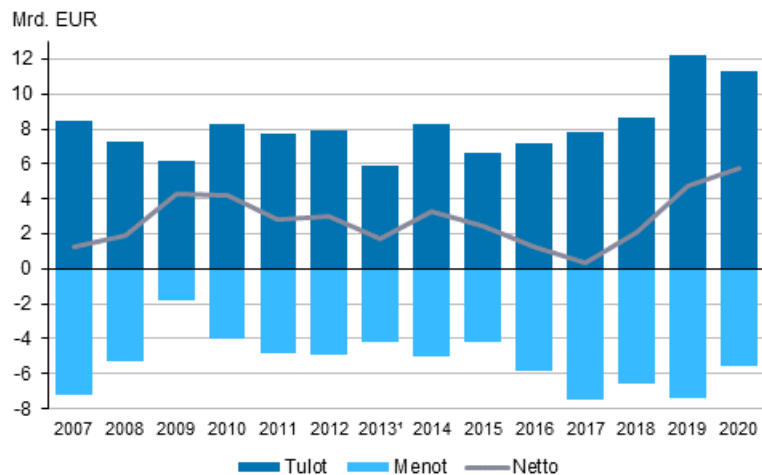

1) Luvut vuodesta 2013 alkaen eivät ole täysin vertailukelpoisia vuosien 2004–2012 lukujen kanssa johtuen kansainvälisen tilastointistandardin muutoksista.

Tuottoja suorista sijoituksista kertyi ulkomailta Suomeen vuonna 2020 yhteensä 11,3 mrd. euroa ja Suomesta ulkomaille 5,5 mrd. euroa. Nämä omaisuustulot kirjautuvat Suomen vaihtotaseen ensitulon erään ja niiden nettovaikutus Suomen vaihtotaseeseen oli 5,8 mrd. euroa vuonna 2020.

Suorien sijoitusten nettotuotot kasvoivat edeltävästä vuodesta, vaikka suomalaisille sijoittajille ulkomailta kertyneiden tuottojen taso hieman laskikin. Ulkomaisille sijoittajille Suomesta kertyneet tuotot kuitenkin pienenevät enemmän, joten muutosten nettovaikutus oli positiivinen. Kuviosta 7 voidaan nähdä, että suoriin sijoituksiin liittyvät tuotot ovat parantaneet Suomen vaihtotasetta koko tarkastelujakson 2007–2020 ajan. Ulkomaisten suorien sijoitusten tuottojen nettovaikutus vaihtotaseen ensituloon on vaihdellut välillä 0,4–5,8 mrd. euroa.

Kuvio 7. Ulkomaisten suorien sijoitusten tuotot 2007–2020

1) Luvut vuodesta 2013 alkaen eivät ole täysin vertailukelpoisia vuosien 2007–2012 lukujen kanssa johtuen kansainvälisen tilastointistandardin muutoksista.

Tuottolukuja tarkastellessa on hyvä muistaa, että ”suomalaisille sijoittajille” kertyneet tuotot ei ole yhtä kuin Suomelle tai suomalaisille kertyneet tuotot. Esimerkiksi suhteellisen harvalla suomalaisella pörssiyrityksellä on ulkomaista omistajaa yli 10 % omistusosuudella, jolloin niiden ulkomaisten tytäryhtiöiden tekemä tuotto näyttää jäävän kokonaisuudessaan Suomeen, jos tarkastellaan vain suorien sijoitusten tilastoja. Euroclearin omistajatilastoista kuitenkin selviää, että useilla Suomen suurista pörssiyrityksistä on varsin kansainvälinen omistus pohja. Suuri osa ”suomalaisille sijoittajille” kertyneestä suorien sijoitusten

tuotosta valuukin portfoliosijoitusten tuottona takaisin ulkomaille. Maksutaseessa portfoliosijoituksina pidetään ulkomaisia sijoituksia, joissa omistusosuus tai äänivalta jää sijoituksen jälkeen alle 10 prosenttiin.

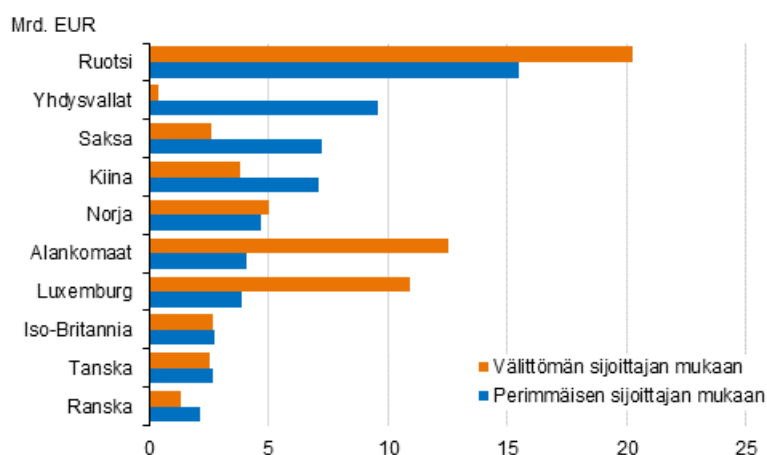
1.7 Sijoitukset perimmäisen sijoittajan maan mukaan

Perinteisesti suoria sijoituksia on tarkasteltu vain välittömän sijoittajan kotimaan mukaan. Uudet tilastointistandardit ja aiempaa tarkemmalla tasolla kerätyt tiedot mahdollistavat suorien sijoitusten maakohtaisen analysoinnin myös perimmäisen suoran sijoittajan kotimaan mukaan vuodesta 2013 alkaen. Perimmäisellä suoralla sijoittajalla tässä yhteydessä tarkoitetaan sitä tahoa, joka on ylimpänä ulkomaisen suoran sijoittajan määräysvaltaketjussa. Perimmäinen suora sijoittaja ei ole minkään muun yksikön määräysvallassa ja se voi olla myös kotimainen yksikkö.

Kuviosta 8 voidaan nähdä, että välittömän sijoittajan kotimaan mukaan tarkasteltuna Suomeen suuntautuvia suoria sijoituksia on tehty Ruotsista, Alankomaista ja Luxemburgista selvästi enemmän kuin perimmäisen sijoittajan kotimaan mukaan. Tämä viittaa siihen, että kyseisiä sijoituksia hallinnoidaan näissä maissa kotipaikkaansa pitävän yhtiön kautta, vaikka perimmäinen, sijoituspäätökset lopulta tekevä omistaja löytyykin jostain muualta. Yhdysvaltojen, Saksan ja Kiinan osalta tilanne on päinvastainen. Toisin sanoen näistä maista saa alkunsa selvästi suurempi osa Suomeen kohdistuvista suorista sijoituksista, kuin mitä perinteinen välittömän sijoittajamaan mukainen tarkastelu antaisi ymmärtää.

Perimmäisen suoran sijoittajan mukaisessa tarkastelussa myös Suomen osuus on hyvä huomioida. Tämä johtuu siitä, että suomalaiset yritykset omistavat kotimaisia tytäryhtiöitään ulkomaisten tytäryhtiöidensä kautta. Vuoden 2020 lopussa sellaisten Suomeen kohdistuvien suorien sijoitusten loppukanta, joissa myös perimmäisen sijoittajan kotimaa oli Suomi, oli -1,4 mrd. euroa. Negatiivinen etumerkki on tulkittavissa siten, että näillä suomalaisilla yrityksillä oli ulkomaisilta emoyhtiöiltään nettomääräisesti enemmän saamia kuin velkoja.

Kuvio 8. Ulkomaiset suorat sijoitukset Suomeen välittömän ja perimmäisen sijoittajan mukaan, sijoituskanta 31.12.

Kuvio 9 kuvaa sijoitusvirtoja suurimpien perimmäisten ja välittömien sijoittajamaiden suhteen. Vasen reuna kuvaa perimmäisen sijoittajamaan mukaisia osuuksia sijoituskannasta. Järjestyksessä ylhäältä alas maat ovat Ruotsi, Yhdysvallat, Saksa ja Kiina. Ylin sininen palkki kuvaa kaikkia muita maita. Kuviosta nähdään, että yli puolet (53 %) Suomeen kohdistuvista sijoituksista tulee perimmäisen sijoittajan mukaan em. neljästä maasta.

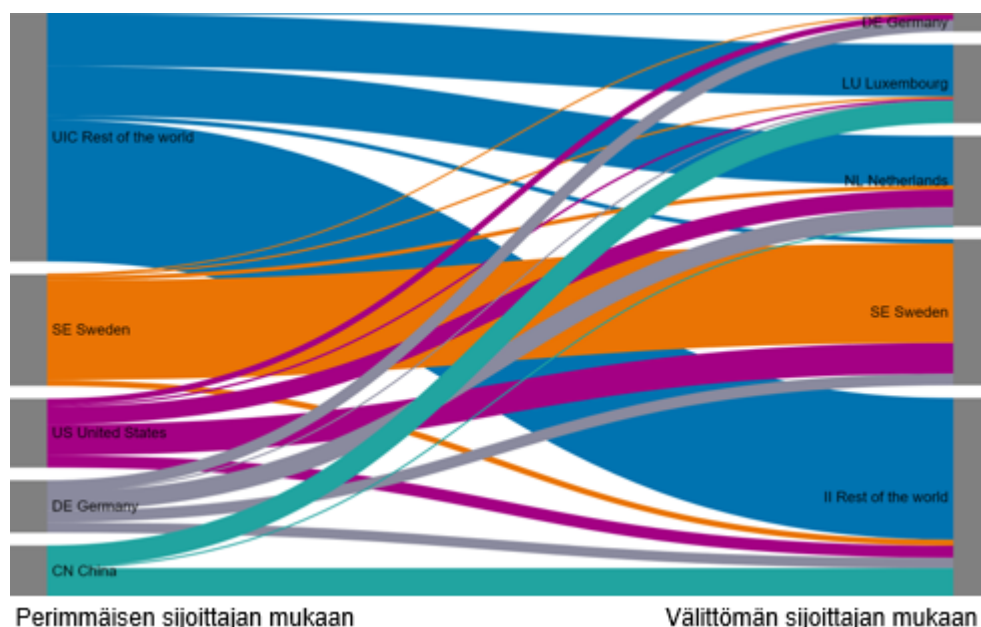
Kuvion oikeassa reunassa maat on kuvattu välittömän sijoittajan mukaisessa järjestyksessä: ylhäältä alas Saksa, Luxemburg, Alankomaat, Ruotsi ja muu maailma. Näin esitettynä neljän suuren sijoittajamaan osuus kaikista suorista sijoituksista Suomeen on 63 %.

Sen lisäksi, että kuvio kertoo sijoitusten keskittyvän tiettyihin maihin sekä perimmäisen että välittömän sijoittajan mukaan esitettynä, siitä voi tulkita muitakin kiinnostavia asioita. Ruotsin kohdalla kulkee paksu

palkki vasemmalta oikealle, eli sieltä tulee Suomeen paljon sijoituksia suoraan. Samoin monien muiden maantieteellisesti Suomea lähellä olevien perimmäisten sijoittajamaiden (muut Pohjoismaat ja Venäjä) sijoituskannasta suuri osa tulee suoraan ko. maista. Toisaalta usein maantieteellisesti kauempana sijaitsevista maista tulevat sijoitukset tulevat Suomeen välittömästi jonkin maantieteellisesti lähemmän maan kautta: Kuvio näyttää erityisesti Yhdysvaltojen ja Saksan kohdalla vasemman reunan palkkien levittyvän tasaisesti eri maihin. Niistä peräisin olevat sijoitukset tulevat siis Suomeen usein jonkin kauttakulkumaan läpi.

Käytännön esimerkkinä kuvion tulkintaa helpottamaan voidaan ajatella tilanne, jossa yhdysvaltalainen yritys omistaa Euroopan-toimintojensa varten alankomaalaisen holdingyhtiön, joka puolestaan omistaa ruotsalaisen Pohjoismaiden-toimintojen emoyhtiön, jonka tytäryhtiö toimii Suomessa. Tämän suomalaisyhtiön välittömäksi sijoittajamaaksi tilastoihin kirjautuu Ruotsi ja perimmäiseksi sijoittajamaaksi Yhdysvallat. Suomen tilastoinnin näkökulmasta perimmäisen ja välittömän sijoittajan välissä omistusketjussa olevilla mailla tai niiden lukumäärällä ei ole merkitystä.

Kuvio 9. Suorat sijoitukset Suomeen suurimpien perimmäisten ja välittömien sijoittajien välillä, sijoituskanta 31.12.

Ruotsin kautta Suomeen tulee paljon sijoituksia myös Yhdysvalloista, Saksasta ja muusta maailmasta. Myös Luxemburgin ja Alankomaiden kautta tulee sijoituksia Suomeen paljon enemmän välittömän kuin perimmäisen sijoittajan mukaan tilastoituna. Kyseisissä maissa on pitkät perinteet ja suotuisat olosuhteet finanssisektorin toimijoille, eikä Suomi suinkaan ole ainut maa, jonka vastapuolena näiden maiden osuus korostuu.

1.8 Sijoitukset Suomesta ylimmän määräysvaltaisen omistajan mukaan

Suomesta ulkomaille suuntautuvien sijoitusten tilastointi perimmäisen kohdemaan mukaan ei ole mahdollista käytettävissä olevien tietolähteiden avulla. Sen sijaan Suomesta ulkomaille sijoituksia tehneiden yritysten määräysvalta- ja omistajajärjestelmien tutkimalla voidaan tarkastella, kuinka suuri osuus Suomen suorista sijoituksista ulkomaille on suomalaiskontrollissa olevien yritysten tekemiä. Tämänkin tarkastelun rajoitteena on pitäytyminen yrityksen omistusketjun yhtiömuotoisissa yksiköissä. Esimerkiksi Luxemburgiin rekisteröidyn emoyhtiön todellisia omistajia voivat olla suomalaiset yksityishenkilöt.

Vuoden 2020 lopussa Suomesta ulkomaille suuntautuvien sijoitusten arvo oli 117,1 mrd. euroa, josta 90 prosenttia oli suomalaiskontrollissa olevien yritysten hallussa. Suomen ulkopuolisia merkittäviä perimmäisiä sijoittajamaita olivat Yhdysvallat (2 %), Luxemburg (2 %) ja Ruotsi (1 %). Suomea ei siis voida pitää merkittävänä suorien sijoitusten läpivirtausmaana.

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Ulkomaiset suorat sijoitukset, kanta maittain, milj. euroa

		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sijoitus Suomeen	Ruotsi	33 222	32 125	37 056	34 540	26 288	20 035	21 594	20 209
	Alankomaat	9 993	13 751	13 509	11 853	15 257	10 529	11 210	12 528
	Luxemburg	3 478	8 390	819	7 874	11 776	11 561	11 255	10 911
	Norja	211	428	871	586	1 335	1 381	4 864	5 052
	Kiina	12	-36	-44	-47	-73	-64	3 697	3 843
Sijoitus ulkomaille	Ruotsi	33 057	30 425	28 930	28 247	26 996	22 070	25 674	25 536
	Alankomaat	16 190	18 381	12 787	18 267	31 565	29 280	31 671	21 402
	Irlanti	11 723	10 883	11 143	9 460	10 162	11 190	20 998	18 539
	Norja	1 023	1 129	2 213	2 327	1 837	4 820	6 582	7 142
	Tanska	975	943	1 380	1 970	2 574	6 472	6 579	7 037

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset suorat sijoitukset, virta maittain, milj. euroa

		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sijoitus Suomeen	Ruotsi	-387	1 697	2 129	594	-2 272	-2 933	2 852	-964
	Luxemburg	476	4 255	-2 796	7 710	2 612	-153	2 058	-422
	Alankomaat	-1 512	4 254	782	577	1 721	-1 809	327	215
	Norja	1	238	432	359	157	356	3 079	161
	Kiina	2	-8	19	8	-41	5	3 734	134
Sijoitus ulkomaille	Ruotsi	331	2 137	-4 828	3 027	342	1 825	1 461	1 424
	Alankomaat	-3 849	2 537	-10 850	3 799	12 680	-202	47	-2 123
	Norja	-428	37	2 678	-64	-233	465	1 251	1 244
	Yhdysvallat	-457	-1 443	958	1 392	-4 433	2 487	-1 397	3 352
	Irlanti	996	-843	-176	-1 137	517	1 535	890	2 539

Liitetaulukko 3. Ulkomaiset suorat sijoitukset, tuotto maittain, milj. euroa

		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sijoitus Suomeen	Ruotsi	2 209	2 308	2 914	3 107	3 503	3 001	3 806	2 169
	Alankomaat	1 089	2 549	1 705	471	1 318	1 336	1 305	1 307
	Luxemburg	-156	-1 644	-2 086	705	630	218	1 047	573
	Saksa	169	350	442	291	304	228	78	215
	Tanska	346	451	412	301	462	543	267	191
Sijoitus ulkomaille	Ruotsi	1 873	3 502	2 803	2 785	2 822	4 039	3 974	4 010
	Alankomaat	1 135	1 580	1 634	2 308	1 587	1 156	2 385	1 884
	Singapore	175	224	204	508	573	364	978	767
	Norja	99	120	40	205	41	278	641	702
	Irlanti	131	129	58	111	107	78	258	407

Laatuseloste: Ulkomaiset suorat sijoitukset

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Ulkomaiset suorat sijoitukset -tilasto kuvaa vuosittain sijoitustoimia, jotka perustuvat merkittävään vaikutusvalttaan tai määräysvalttaan sijoituskohteessa. Käytännössä tilasto kuvaa monikansallisten konsernien kotimaisten ja ulkomaisten konserninosien välisiä rahoitustaloustoimia ja niistä syntyviä saamisia ja velkoja sekä kansainvälisiä yrityskauppoja. Tilaston tietojen avulla voidaan myös arvioida talouden globalistumisen astetta. Ulkomaiset suorat sijoitukset ovat osa maksutasetilastoinnin kehikkoa, mutta julkaistaan kerran vuodessa omana tilastonaan.

Tilaston laatiminen perustuu Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetukseen (184/2005), jossa säädetään maksutasetta, kansainvälistä palvelukauppaa ja ulkomaisia suorita sijoituksia koskevista tilastoista. Laadinnassa noudatetaan Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n maksutasekäsikirjan (Balance of Payments and International Investment Position Manual 6th ed., 2009 [BPM6]) sekä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n ulkomaisia suorita sijoituksia koskevan käsikirjan (Benchmark Definition of Foreign Direct Investment 4th ed., 2008 [BD4]) suosituksia.

Suorien sijoitusten tilastoa on julkaistu osana maksutasetilastoja Suomen Pankissa vuodesta 1968 lähtien. Maksutasetilastoinnin päävastuu siirtyi Tilastokeskukselle 1.1.2014 alkaen ja Tilastokeskus julkaisee Ulkomaiset suorat sijoitukset -tilastoa omana tilastonaan vuodesta 2014 alkaen. Uusien tilastostandardien myötä suorat sijoitukset julkaistaan nettomääräisenä Ulkomaiset suorat sijoitukset tilastossa sekä bruttomääräisenä osana maksutasetilastoa.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Tilastossa käytetyt luokitukset ovat maaluokitus, toimialaluokitus (TOL 2008) ja sektoriluokitus (2012).

Tilaston keskeisiä käsitteitä ovat:

- **Suora sijoitus:** Sijoittajan (Direct Investor) ja toisessa maassa sijaitsevan kohteen (Direct Investment Enterprise) välillä on suoran sijoituksen suhde, kun sijoittajalla on kohteessa määräysvalta (yli 50 % osakeyhtiön äänivallasta) tai merkittävä vaikutusvalta (vähintään 10 % ja enintään 50 % osakeyhtiön äänivallasta). Sijoituksen suunta (joko ulkomailta Suomeen tai Suomesta ulkomaille) määräytyy tilastossa osapuolten välisen määräys-/vaikutusvallan suunnan perusteella. Suoriksi sijoituksiksi kutsutaan suoran sijoituksen suhteessa olevien osapuolten välisiä rahoitustaloustoimia. Suorien sijoitusten pääoma jaetaan oman ja vieraan pääoman ehtoihin eriin. Vaihtotaseessa esitettyjen uudelleen sijoitettujen voittojen vastaerä kirjataan omaan pääomaan. Omaan pääomaan luetaan kaupat yritysten osakkeilla, osakkeiden merkinnät suunnatuissa aneissa ja muut peruspääoman sijoitukset. Oman pääoman arvo on tilastoitu pörssissä listattujen yritysten osalta markkina-arvon ja muiden yritysten osalta kirjanpitoarvon mukaan. Yrityskauppojen yhteydessä oman pääoman arvoa pyritään arvottamaan markkina-arvon mukaan, jonka määrittäessä hyödynnetään toteutunutta kauppahintaa. Suorien sijoitusten vieraan pääoman ehtoihin eriin luetaan yksittäislainat, vuokrausluotot, talletukset konsernitileille, omaan pääomaan rinnastettavat pääomalainat, kauppaluotot, lainojen korkojen suoritusperusteiseen kirjaukseen liittyvät siirtovelat ja -saamiset, joukkovelkakirjalainat ja rahamarkkinapaperit. Jos sekä velkoja että velallinen ovat muuta rahoitustoimintaa kuin vakuutusta harjoittavia, ainoastaan ns. ikuiset lainat luokitellaan suorien sijoitusten vieraaseen pääomaan. Ulkomaiset suorat sijoitukset -tilasto julkaistaan uudistetun suuntaperiaatteen mukaan. Uudet tilastointistandardit (BPM6/BD4) suosittavat bruttomääräisen saamis/velka -periaatteen soveltamista suoriin sijoituksiin maksutase- sekä ulkomainen nettovarallisuus -tilastojen yhteydessä. Vastaavasti nettomääräistä uudistettua suuntaperiaatetta suositellaan sovellettavaksi suorien sijoitusten maittaisten ja toimialoittaisten tarkastelujen yhteydessä. Eriävistä esitystavoista johtuen tilastoissa esitetyt suorien sijoitusten luvut eroavat toisistaan.
- **Käänteinen sijoitus:** Suoran sijoituksen kohteena olevan yhteisön (Direct Investment Enterprise) rahoitussaamiset suoralta sijoittajaltaan (Direct Investor) luetaan käänteisiksi sijoituksiksi.

- **Läpivirtaussijoitus:** Sijoitukset, joissa kotimainen sijoituskohde vastaanottaa ulkomaiselta suoralta sijoittajalta pääomaa ja sitten sijoittaa tämän pääoman edelleen omiin suorien sijoitusten kohteisiinsa ulkomaille. Läpivirtaussijoitukset kasvattavat samalla erällä sekä ulkomailta Suomeen että Suomesta ulkomaille suuntautuneita suoria sijoituksia. Kun läpivirtaussijoitukset ovat negatiiviset, ulkomaiset sijoittajat ovat purkaneet Suomen läpi tekemiään sijoituksia, mikä supistaa sekä ulkomailta Suomeen että Suomesta ulkomaille suuntautuneita suoria sijoituksia.
- **Paikallisyrittäjäryhmä:** Samassa maassa saman määräysvaltaisen tahon omistuksessa olevat yritykset kuuluvat paikallisyrittäjäryhmään. Ulkomaisia tytäryhtiöitä sekä niitä kotimaisia tytäryhtiöitä, joissa omistusketju kulkee ulkomaiden kautta, ei lasketa kuuluviksi kyseiseen paikallisyrittäjäryhmään.
- **Perimmäinen suora sijoittaja:** Ulkomaisessa yhtiössä määräysvaltaa käyttävä ulkomailta tai kotimaassa sijaitseva institutionaalinen yksikkö, joka on ylimpänä suoran sijoittajan määräysvaltaketjussa. Perimmäinen suora sijoittaja ei ole minkään muun institutionaalisen yksikön määräysvallassa. Perimmäinen suora sijoittaja voi olla myös ulkomailta tai kotimaassa pysyvästi asuva yksityishenkilö.
- **Pääomavirta:** Ulkomailta Suomeen suuntautuvissa suorissa sijoituksissa ulkomaisen sijoittajan tietynä ajanjaksona suomalaiskohteisiin nettomääräisesti sijoittama pääoma. Vastaavasti Suomesta ulkomaille suuntautuvissa sijoituksissa suomalaisen sijoittajan tietynä ajanjaksona ulkomaisiin kohteisiin nettomääräisesti sijoittama pääoma.
- **Saamis/velka-periaate:** Saamis/velka -periaatteen mukaan suoriin sijoituksiin lukeutuvat rahoitustaloustoimet esitetään raportoitvien yhteisöjen vastaavien taseessa esitettyjen tietojen mukaan joko saamisina ulkomailta tai velkoina ulkomaille. Saamis/velka -periaate ei huomioi suuntaperiaatteen mukaisia käänteisiä sijoituksia. Myös sisaryhtiöiden välisten sijoitusten käsittely eroaa. Suorat sijoitukset kirjataan maksutaseeseen saamis/velka -periaatteen mukaisesti.
- **Sijoituskanta:** Ulkomaisen sijoittajan suomalaisiin kohteisiin sijoittaman pääoman arvo tietyllä hetkellä (suorat sijoitukset ulkomailta Suomeen). Vastaavasti myös suomalaisen sijoittajan ulkomaisiin kohteisiin sijoittaman pääoman arvo tietyllä hetkellä (suorat sijoitukset Suomesta ulkomaille).
- **Sisaryritys:** Sisaryritykset ovat kytköksissä toisiinsa yhteisen emoyrityksen kautta.
- **Suuntaperiaate:** Rahoitussaamiset ja -velat nettoutetaan suuntaperiaatteen mukaisissa suorien sijoitusten tiedoissa suoran sijoittajan ja sijoituskohteen välisen määräys-/vaikutusvallan suunnan mukaan. Suorat sijoitukset Suomeen kuvaa sitä pääomaa, jonka ulkomainen sijoittaja on välittömästi sijoittanut Suomessa sijaitsevaan määräys- tai vaikutusvallassaan olevaan yritykseen. Suorat sijoitukset ulkomaille vastaavasti kuvaa sitä pääomaa, jonka suomalainen sijoittaja on välittömästi sijoittanut ulkomailta sijaitsevaan määräys- tai vaikutusvallassaan olevaan yritykseen. Käänteiset sijoitukset eli suoran sijoituksen kohteena olevan yhteisön rahoitussaamiset suoralta sijoittajalta sekä sisaryritysten väliset sijoitukset huomioidaan suuntaperiaatteen mukaisissa tiedoissa. Sisaryritysten, joiden perimmäinen määräysvalta sijaitsee Suomessa, rahoitussaamiset ja -velat nettoutetaan ja kirjataan Suomesta ulkomaille suuntautuviksi suoriksi sijoituksiksi. Vastaavasti sisaryritysten, joiden perimmäinen määräysvalta sijaitsee ulkomailta, rahoitussaamiset ja -velat nettoutetaan ja kirjataan ulkomailta Suomeen suuntautuviksi suoriksi sijoituksiksi. Suuntaperiaatteen mukaiset suorien sijoitusten tiedot julkaistaan Ulkomaiset suorat sijoitukset-tilastossa.
- **Uudelleen sijoitetut voitot:** Uudelleen sijoitetut voitot lasketaan sijoituskohteiden oman pääoman tuoton ja maksettujen osinkojen välisenä erotuksena. Vaihdotaseessa esitettyjen uudelleen sijoitettujen voittojen vastaerä kirjataan rahoitustaseen omaan pääomaan.
- **Välitön suora sijoittaja:** Yrityksen määräys- tai vaikutusvaltaketjussa ensimmäinen ulkomailta sijaitseva institutionaalinen yksikkö.

1.3. Lait ja asetukset

Tilastokeskuksen tiedonkeruuvaltuudet pohjautuvat tilastolakiin (280/2004, muut. 361/2013). Suomella on lakisäätteisiä velvoitteita tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa/suoria sijoituksia Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2004/15 (muutettu EKP/2007/3) sekä EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23 (muutettu EKP/2013/25)) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 184/2005, muutettu (EY) N:o 707/2009 sekä komission asetus 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Ulkomaiset suorat sijoitukset -tilaston tärkeimmät tietolähteet ovat vuosittainen tilinpäätöspohjainen kyselytutkimus ulkomaisista rahoitussaamisista ja -veloista (BOPA) sekä kuukausittainen kysely ulkomaisista rahoitussaamisista ja -veloista (BOPM). Tiedonkeruut ovat olleet vuoteen 2017 saakka Tilastokeskuksen ja Suomen Pankin yhteiskeruita. Vuoden 2017 alusta lähtien vastuu tiedonkeruista siirtyi kokonaisuudessaan Tilastokeskukselle. Samassa yhteydessä kuukausittainen ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen tiedonkeruu (BOPM) on korvattu Rahoitussaamisten ja -velkojen neljännesvuosikyselyllä (BOPQ). Tiedot kerätään Tilastokeskuksen keruujärjestelmässä toteutetuilla web-lomakkeilla.

Vuosikysely pohjautuu cut-off -otantaan, jossa vastaajat valitaan siten, että noin 95 % suorien sijoitusten kantojen arvosta saadaan katettua. Kyselyn kehikko perustuu yritysrekisteriin ja sen lisätietoihin ulkomaalaisomistuksesta, konsernirekisteriin ja sen tietoihin tytäryhtiöistä sekä verohallinnon aineistoon. Vuosittain kyselyn piiriin kuuluu kaikkiaan noin 1100 paikallisyrittäjäryhmää. Vuosikyselytiedot ovat käytettävissä tilastovuotta seuraavan vuoden syyskuussa osana Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema-vuosijulkaisua ja lokakuussa osana Ulkomaiset suorat sijoitukset -tilaston julkaisua. Tätä ennen julkaistavissa luvuissa vuosikyselyistä saatavat tiedot on arvioitu viimeisimmän käytettävissä olevan vuosikyselyn avulla.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutaseeseen ja ulkomaiseen varallisuusasemaan ja siten myös suoriin sijoituksiin kirjataan vain Suomessa sijaitsevan ja ulkomailla sijaitsevan institutionaalisen yksikön välisiä rahoitustaloustoimia. Jos ulkomainen sijoittaja ostaa kohdeyrityksen Suomeen perustettavan holdingyhtiön nimiin ja holdingyhtiö rahoittaa puolet kauppahinnasta ulkomaiselta sijoittajalta samallaan pääomalla ja loput Suomesta nostetulla pankkilainalla, suoriin sijoituksiin kirjataan vain ulkomaisen sijoittajan holdingyhtiön sijoittama pääoma.

Ulkomaiset suorat sijoitukset -tilasto ei kuvaa reaali-investointeja. Jos esimerkiksi ulkomaisessa määräysvallassa oleva yritys tekee tehtaan laajennusinvestoinnin Suomessa eikä saa tähän rahoitusta suoraan ulkomaiselta sijoittajalta, laajennusinvestoinnista ei kirjata mitään suorien sijoitusten tilastoon.

Tilaston keskeisimmät virhelähteet liittyvät vastaukseen ja alipeittoon. Vastauksen puuttuessa tilastoa täydennetään edellisvuoden tiedoilla mikäli mahdollista. Muussa tapauksessa puuttuva tieto paikataan imputoinnilla. Kyselytutkimuksen peitolla tarkoitetaan tutkimuskehikon oikeellisuutta suhteessa siihen joukkoon, joka tutkimuksella halutaan kattaa. Tämän tiedustelun kohdalla alipeitto on mahdollinen virhelähde, koska kyselyn otanta perustuu tilastovuotta edeltävän vuoden taseaineistoon sekä yritys- ja konsernirekisterien tietoihin. Lisäksi alipeittoa voi esiintyä liittyen puuttuviin tietoihin koskien kansainvälisiä yrityskauppoja.

Suorien sijoitusten määritelmät sekä tiedonantajien mahdollisuudet toimittaa niiden mukaista tietoa ovat myös yksi oleellinen virhelähde. Suorien sijoitusten määritelmien suhteen tapahtuu väärinkäsityksiä, jolloin kyselyn vastaukset jäävät puutteellisiksi tai kirjautuvat osin väärin eriin. Lisäksi tiedonantajien on joissakin tapauksissa hankala kerätä oikeat tiedot yrityksen tietojärjestelmästä, jolloin tieto perustuu yrityksen arvioon.

Tilaston luotettavuuteen vaikuttaa myös sähköisellä kyselyllä kerättyjen tietojen laatu. Suomen Pankki yhdisti kolme aiempaa maksutaseen vuosikyselyään (SSU Suorat sijoitukset ulkomaille, SSS Suorat sijoitukset Suomeen ja SVA-kysely ulkomaisista saamisista ja veloista) yhdeksi kyselyksi - Maksutaseen vuosikysely ulkomaisista rahoitussaamisista ja -veloista (BOPA). Kyselyuudistuksen myötä suorien sijoitusten tilastointi on uusien tilastostandardien mukaista, ja tilastovuoden 2012 aineisto on ensimmäinen uusien standardien mukaisesti kerätty aineisto. Uudistuksella on pyritty vähentämään yritysten raportointirasitetta sekä selkeyttämään ja yhtenäistämään raportointiprosessia. Vuodesta 2017 lähtien vastuu tiedonkeruusta siirtyi Tilastokeskukselle.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Ulkomaisten suorien sijoitusten tilasto julkaistaan kerran vuodessa. Tilastovuoden tiedot julkaistaan noin 9–11 kuukautta tilastovuoden päättymisen jälkeen. Julkaistavat tiedot tulevat lopullisiksi viimeistään kolmen vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Suorien sijoitusten kuukausittaiset nettopääomavirrat julkaistaan noin kuusi viikkoa kuukauden päättymisen jälkeen osana Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastoa. Suorien sijoitusten neljännesvuosittaiset sijoituskannat julkaistaan kahden ja puolen kuukauden kuluttua neljänneksen päättymisestä myös osana Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastoa. Toimialoittaiset ja maittaiset erittelyt tehdään vain vuositasen tiedoille, jotka julkaistaan Ulkomaiset suorat sijoitukset-tilastossa. Linkki Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilaston julkistamisaikatauluun löytyy osoitteesta: <http://www.tilastokeskus.fi/til/mata/tjulk.html>.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Ulkomaiset suorat sijoitukset -tilasto julkaistaan vuosittain Tilastokeskuksen verkkosivuilla. Sekä pääomakanta- että pääomavirtatiedot julkaistaan toimialoittain, maittain ja maaryhmittäin siten, että yksittäisen paikallisyrittäjäryhmän tiedot eivät ole pääteltävissä.

6. Tilastojen yhtenäisyys ja vertailukelpoisuus

Tilastokeskus on sitoutunut noudattamaan kansainvälisiä tilastointistandardeja. Ulkomaiset suorat sijoitukset -tilasto laaditaan OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment 4th Edition (BD4) ja IMF Balance of Payments and International Investment Position Manual 6th Edition (BPM6) mukaisesti.

Maittaiset ja toimialoittaiset kanta- ja virtatiedot suorista sijoituksista ovat saatavissa Tilastokeskuksen verkkosivuilta vuodesta 2004 lähtien. Useista maailman maista on käytettävissä vastaavat kansainvälisten tilastointistandardien mukaiset suorien sijoitusten tiedot.

Tilastointistandardien uudistus aiheuttaa katkoksen suorien sijoitusten aikasarjoihin. Tilastovuodesta 2013 alkaen sisäryhtäiset tilastoidaan uudistetun suuntaperiaatteen mukaisesti, mikä supistaa sekä ulkomailta Suomeen että Suomesta ulkomaille suuntautuvien sijoitusten kantoja. Tilastovuotta 2013 edeltävältä ajalta Suomen Pankki on arvioinut uudistetun suuntaperiaatteen mukaiset pääomakannat sekä sisäryhtäiset vuosille 2009–2012. Arviot on laadittu IMF:n Coordinated Direct Investment Survey:tä (CDIS) varten ja tiedot ovat saatavilla [IMF:n verkkosivuilta](http://www.imf.org/external/press/pr120313.htm) (<http://cdis.imf.org/Default.aspx>). Uusien tilastointistandardien myötä suorat sijoitukset julkaistaan Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastojen yhteydessä saamis/velka -periaatteen mukaisesti ja Ulkomaiset suorat sijoitukset -tilasto uudistetun suuntaperiaatteen mukaisesti, minkä vuoksi tilastoissa esitetyt suorien sijoitusten luvut eroavat toisistaan.

Suorien sijoitusten tilastoon liittyvät läheisesti Tilastokeskuksen julkaisemat Ulkomaiset tytäryhtiöt Suomessa (inward Foreign Affiliate Trade Statistics [FATS]) sekä Suomalaiset tytäryhtiöt ulkomailta (outward FATS) tilastot.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Ulkomaiset suorat sijoitukset -tilaston tiedot toimitetaan aggregoidulla tasolla luottamuksellisuusperiaatetta noudattaen Euroopan unionin (EU) tilastovirastolle Eurostatille, OECD:lle, IMF:lle ja YK:lle. Organisaatiot julkaisevat tilaston tietoja useissa paino- ja internet-julkaisuissa.

Tietoa Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta löytyy Tilastokeskuksen verkkosivuilta osoitteesta: <http://www.stat.fi/til/mata/index.html>.

Lisätietoja

Petri Kinnarinen 029 551 3428
Vastaava osastopäällikkö:
Katri Kaaja

maksutase@stat.fi
www.tilastokeskus.fi
Lähde: Ulkomaiset suorat sijoitukset 2020, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute